

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

Abdulkadir ATICI*

Öz: Türklerin uzun süre önce yurt hâline getirdikleri İran coğrafyası, Türkoloji çalışmaları açısından son derece stratejik bir öneme sahiptir. Kaşkay Türkleri de İran'daki önemli Türk gruplarından biridir. Bu çalışmada kendisi de Kaşkay Türkü olan İsa Rahmani Doğanlı'nın Kaşkay Türkçesi tercüme eseri olan Kumbuca Paşa adlı eseri incelenmiştir. Doğanlı'nın 'Yerli' ve 'Ölçünlü' söyleyiş şeklinde iki farklı tercümesi söz varlığı açısından incelenmiş ve mevcut farklılıklar tablo hâlinde tasnif edilmiştir. Ayrıca çalışmada mütercim'in 'neden' böyle bir ayrıma gittiği ve bu ayrımı söz varlığı çerçevesinde 'nasıl' yaptığı sorularına da cevap aranmıştır.

Anahtar Sözcükler: İran, İran Türkleri, Kaşkay Türkleri, Kaşkay Türkçesi, Kumbuca Paşa

Qashqai Turkish Translated Work: On the Vocabulary of the Little Prince Story

Abstract: The Iranian geography, which the Turks made their homeland a long time ago, has an extremely strategic importance for Turcology studies. Qashqai Turks are also one of the important Turkish groups in Iran. In this study, the work of İsa Rahmani Doğanlı, who is also a Qashqai Turk, which is a translated work to Kaskay Turkish, called The Little Prince, was examined. Doğanlı's two different pronunciations, "Local" and "Received", were examined in terms of vocabulary and the existing differences were classified in tabular form. In addition, this study seeks to answer 'why' the translator makes such a distinction and 'how' he makes this distinction within the scope of vocabulary.

Keywords: Iran, Iranian Turks, Qashqai Turks, Qashqai Turkish, The Little Prince

1. Giriş

Kaşkay Türkleri günümüzde İran'ın güney bölgelerinde yaşayan Türk topluluğudur. Kaşkay nüfusunun en yoğun olduğu eyaletler Fars ve İsfahan (Başar 2020: 51) eyaletleridir. Kaşkaylar, Şiraz ve İsfahan'ın dışında İran'ın birçok eyaletine dağılmış (Hürmüzgan, Buşehr, Huzistan, Kirman gibi) durumdadır (Doğan 2020: 7; Ataizi 2017: 39-43).

Kaşkay Türklerinin İran'ın güney bölgelerine ne zaman göç ettikleri konusunda muhtelif görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler Sümerlerin (MÖ 4500) varisi (Zehtabi 2002: 56) olduklarından, Cengiz Han döneminde (13. yy.) bu bölgeye göçtüklerine kadar geniş bir tarihsel zaman dilimini kapsamaktadır (Ataizi 2017: 33-39). Ayrıca Kaşkay Türklerinin İran coğrafyası içerisinde de Şah İsmail döneminden yakın geçmişe

* Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli / TÜRKİYE. E-posta: aticiabdulkadir@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0571-397X.

kadar yöneticiler tarafından mecbur bırakıldığı göçler de söz konusudur¹. 1970’li yıllara kadar konargöçer yaşam tarzı süren Kaşkaylar günümüzde ise büyük oranda yerleşik hayata geçmişlerdir (Başar 2020: 51).

İran’da etnik temelli nüfus sayımı yapılmaması ya da yapılıyor ise de bu rakamların paylaşılmıyor olması sebebiyle özelde Kaşkay Türkleri olmak üzere genelde İran Türklerinin nüfusunu tahmin etmek oldukça güçleşmektedir. Ayrıca Kaşkay Türklerinin günümüzde İran’da çeşitli eyaletlere yayılmış hâlde yaşadığı düşünüldüğünde Kaşkay nüfusunu tahmin etmek daha da zor hâle gelmektedir. Bu duruma rağmen bazı araştırmacılar çalışmalarında çeşitli rakamlar zikretmiştir. Zikredilen rakamlar 1,5 ila 4,5 milyon arasında değişmektedir².

Kaşkaylar üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Dilek Erenoğlu Ataizi, Muhittin Çelik, Bilgehan Atsız Gökdağ³, Talip Doğan, Umud Başar, Mehmet Karaaslan, Şenay Yanar, Evá Ágnes Csató, Sohrab Dolatkhan, Valiollah Yaghoobi, Ferzane Devletabadi gibi birçok isim Kaşkaylar üzerine çeşitli araştırmalar yapmış ve yapmaktadırlar. Yapılan çalışmaların memnuniyet verici olduğunu fakat Kaşkaylar üzerine yapılacak çalışmaların henüz başında olduğumuzu, nitelik ve nicelik bakımından yapılan çalışmaların sayısının artması gerektiğini de belirtmek isterim.

Kaşkaylar üzerine yapılan alana dayalı sözlü dil verilerinin toplanmasının yanı sıra mevcut birikmiş Kaşkay yazılı dil verilerinin de incelenmesi gerekmektedir. Zira Başar (2020) “Kaşkaylar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi” adlı makalesinde İran’da Kaşkaylara ilişkin dil-edebiyat⁴, tarih ve kültür başlıkları altında 241 kitap, beşi doktora ve 50’si yüksek lisans olmak üzere 55 lisansüstü tez ve 51 akademik makale olmak üzere toplamda 347 yayın tespit etmiştir. Bu rakamlar bile yazılı dil verilerinin ciddi bir birikime ulaştığını göstermektedir.

Bu çalışmada da Kaşkay yazılı dil verisi olarak değerlendirilebilecek İsa Rahmani Doğanlı’nın *Kumbuca Paşa* adlı tercüme eseri söz varlığı açısından incelenecektir.

2. Mütercim⁵ ve Eser⁶ Hakkında

2.1. Mütercim Hakkında

Kumbuca Paşa hikâyesini Kaşkay Türkçesine tercüme eden İsa Rahmani (Doğanlı)’dır. Kendisi de Kaşkay Türk’ü olan Doğanlı Farsimedan (Eymür) boyunun Doğanlı oymağındandır. 1982 doğumlu olan Doğanlı; İsfahan eyaletinin, Semirum ilinin, Denakuh ilçesinin, Padena Olya bucağının, Serbaz köyünde dünyaya gelmiştir. Doğanlı, Urmiye Üniversitesi Fizik bölümü mezunu olmasına rağmen Kaşkay Türkleri

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Heyet 2008: 295; Yaghoobi 2011: 4-14; Çelik 2014: 13-20, 2016: 17-20; Ataizi 2017: 33-45.

² Ayrıntılı bilgi için bk. Boeschoten, 1998: 1-15; Dolatkhan 2010: 108; Albayrak 2013: 980-981; Çelik-Durukoğlu 2016: 21; Ataizi 2017: 45; Başar 2020: 54-55.

³ Gökdağ ve Doğan’ın hazırlamış olduğu *İran’da Türkler ve Türkçe* (2016) adlı eser İran Türklerini ve dillerini ele alan bir kitap olmasına rağmen Kaşkay Türkçesi bölümünde Hüseyin Ali Kaimi’nin *Çay Gerağaç* adlı şiirinin transkripsiyonunu, Türkiye Türkçesini ve dil incelemesini barındırması açısından da önemlidir.

⁴ Kaşkay Türklerinin sözlü ve yazılı edebî ürünlerine toplu bir bakış açısından bk. Doulatbadi 2017.

⁵ Mütercim hakkında aktarılan bilgiler kendisi ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

⁶ Bkz. Rahmani Doğanlı, İsa, (2018), *Kumbuca Paşa*, Şiraz: Ocak Yayınları.

ve Türkçesi özelinde Türk Dili ve Kültürü üzerine araştırmalar yapmakta ve eserler vermektedir. Mütercim, çok sayıda radyo programı düzenlemiş olmasına rağmen son yıllarda özellikle dil ve edebiyat araştırmaları üzerine çalışmalar yapmaktadır. Bunlardan bazıları:

- El Bilimi, Açık Yol, Yolumuz gibi dergilerde Türk ve Türkçe hakkında çeşitli makaleler yazmıştır.
- Çocuklar için biri şiir türünde olmak üzere tiyatro oyun metinleri yazmıştır.
- Richard David Bach'ın “Martı Jonathan Livingston” adlı hikâyesini Kaşkay Türkçesine tercüme etmiştir ve eser yakında yayımlanacaktır.
- Eşi Nefis Hanım ile çocuklar için Kaşkay Türkçesiyle elliye yakın kukla gösterisi düzenlemiş ve sosyal medyada yayınlamıştır.
- Yine eşi Nefis Hanım ile “İlerkiler” isimli uzun bir animasyon filmini Kaşkay Türkçesi ‘Ölçünlü’⁷ söyleyişle seslendirip yayınlamıştır.
- Birkaç çocuk hikâyesi yazmış fakat çeşitli sebeplerle henüz yayımlayamamıştır.
- Çocukluğundan beri şiir kaleme alan Doğanlı, İran’da basım izni alamayacağı endişesiyle henüz şiirlerini yayımlamamıştır.
- Türkiye’de dil ve edebiyat alanında düzenlenen çeşitli etkinlik, yarışma ve festivale katılmıştır.
- Mütercim şu anda “Vatan Gel Bele Gidelim” adlı romanı üzerine çalışmalarını devam ettirmektedir (Bu romanın bir kısmı Türkiye’de düzenlenen bir edebî yarışmaya da gönderilmiştir).
- Ayrıca yine eşiyile birlikte Kaşkay Türklerinin değişik boylarından Şamanizm’e dayalı inançlar üzerine araştırmaları devam etmektedir.

2.2. Eser Hakkında

Kumbuca Paşa hikâyesi ile ilgili kısaca bilgi verecek olursak,

Kitap Antoine De Saint-Exupéry’nin Léon Verth’e ve İsa Rahmani Doğanlı’nın eşi Hefis Hanım ile Esedullah Merdani Rahimi⁸’ye ithafı başlamaktadır.

İthaf sayfasının ardından Esedullah Merdani Rahimi’nin kaleme aldığı bir ön söz bulunmaktadır. Rahimi ön sözde böyle bir eserin Kaşkay Türkçesine tercüme edilmesinden dolayı duyduğu memnuniyeti dile getirip İsa Rahmani Doğanlı’ya teşekkürlerini sunmuştur.

Rahimi’nin ön sözünün ardından İsa Rahmani Doğanlı’nın “Mütercimin Sözü” başlıklı yazısı bulunmaktadır. Doğanlı yazısında şu konulara değinmiştir.

⁷ Mütercimin eserinde kullandığı ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş terimleri makalede aynen kullanılmıştır. Fakat burada kullanılan ‘Yerli’ terimi ‘Kaşkay Ağzı’, ‘Ölçünlü’ terimi ise “Kaşkay Yazı Dili” olarak düşünülmemelidir. Zira bilindiği üzere Kaşkay Türkçesi İran’da “Kuralları sözlüklerde ve yazım kılavuzlarında tespit edilmiş, eğitim, hukuk, basın yayın alanları ile resmî yazışmalarda kullanılan, işlev ve geçerlilik alanı geniş, sosyal sınıf ve yerel iz taşımayan dil türü, standart dil” (Türk Dil Kurumu. TDK Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.12.2020)) konumunda değildir. Zaten mütercimin de bizim de amacımız bunu ifade etmek değildir.

⁸ Esedullah Merdani Rahimi, Kaşkay Türkçesi üzerine çalışmalar yapmış, emek vermiş önemli kişilerden birisidir. Rahimi’nin Kaşkay Türkçesi Grameri, Sözlüğü, Atasözleri gibi önemli çalışmaları bulunmaktadır. Çalışmalara ait künye bilgileri için bk. Başar 2020: 60.

- Bir dilin canlı kalabilmesi için mutlaka o dilde yazılı ürün verilmelidir.
- Bu kitap İran Türkçesinin güney deyişle yazılmıştır.
- Azerbaycan deyişle güney deyişinin arasında az da olsa farklar bulunmaktadır.
- Bu kitap İran Türkçesinin güney deyişinin ‘Ölçünlü’ yazısıyla yazılmıştır.
- Bu kitap İran güneyinde konuşulan Türkçeyi öğrenmek isteyenler için bir kaynak mahiyetindedir.
- Kitap, İran Türkçesinin güney deyişinin daha kolay öğrenilebilmesi için iki farklı alfabeyle yazılmıştır: La – Türk Alfabeti, Ar – Türk Alfabeti.
- Ayrıca kitapla birlikte hikâyelerin okunarak kaydedildiği ses CD’si de sizlerin kullanımına sunulmuştur.
- İran Türkçesinin güney deyişinin ölçünlü konuşmasını öğrenmek, duymak isteyenler mutlaka bu kitabı okumalı, ses kayıtlarını dinlemelidirler.
- İran Türkçesinin güney deyişi Türkçenin önemli ağızlarından birisidir. Bu sebeple kitapta farklı bölgelerde kullanılan güney deyişine ait kelimeler özellikle aranmış, seçilmiş ve kullanılmıştır. Bahsi geçen kelimelerin çoğunu Esedullah Merdani Rahimi’nin yazdığı *Kaşkay Türkçesi Sözlüğü*’nde bulabilirsiniz.
- Bu kitap iki farklı söyleyişle yazılmıştır. Birinci söyleyişte İran Türkçesinin bütün güzelliklerinden yardım alarak Öz Türkçeye yakın bir söyleyiş ortaya konmuştur. İkinci söyleyiş ise bütün güney Türklerinin anlayabileceği şekilde yazılmıştır.

Mütercimim aktardığı bu bilgilerden sonra kitap kendi içinde dört bölüme⁹ ayrılmaktadır. Bunlar:

- 1- ‘Ölçünlü’ Söyleyiş [Arap Harfli] s. ۱۰ – ۱۲۳.
- 2- ‘Yerli’ Söyleyiş [Arap Harfli] s. ۱۲۷ – ۲۲۸.
- 3- Sözlük [Latin Harfli] s. 112 – 122.
- 4- ‘Ölçünlü’ Söyleyiş [Latin Harfli] s. 7 – 111.

3. Söz Varlığı Üzerine

İnceleme yapılan eserde yukarıda da belirtildiği üzere ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş olmak üzere Arap alfabesiyle yazılmış iki ayrı tercüme bulunmaktadır. Ayrıca ‘Ölçünlü’ söyleyişin Latin alfabesiyle transkribe edilmiş biçimi de bulunmaktadır. Çalışmada kendi transkripsiyon sistemimiz kullanıldığı için sadece Arap harfli metinler kullanılmış, transkripsiyonlu metin dikkate alınmamıştır.

Çalışmada; tarama, karşılaştırma yöntemi kullanılarak ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişler karşılaştırılmış ve söz varlığına ait farklılıklar tespit edilmiştir. Böylelikle mütercimim ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişten kastının ne olduğu ve bunu söz varlığına nasıl yansıttığı sorularına cevap aranmıştır.

Mütercimim Kaşkay Türkçesi ‘Yerli’ söyleyiş ile ‘Ölçünlü’ söyleyişi arasındaki söz varlığı farklılıkları tablo hâlinde değerlendirme ve sonuç bölümünden önce verilmiştir. Tanıkların gösterimi sırasında Arap harfli ‘Yerli’ söyleyiş, transkripsiyon, sayfa/satır

⁹ Ayrıca ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişe ait metinlerin seslendirildiği ses kayıtları da bulunmaktadır.

numarası; Arap harfli ‘Ölçünlü’ söyleyiş, transkripsiyon, sayfa/satır numarası sırası izlenmiştir. Ayrıca isim kök ve gövdelerinden sonra (+), fiil kök ve gövdelerinden sonra (-) işareti kullanılmıştır. Kelimelere eklenmiş çekim unsurlarının tamamı ise köşeli parantez [x] içine alınarak kelime kök veya gövdeleri de gösterilmiştir. Ör:

	Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
1	أغیر-یونگول اندیرلر	ağır-yüingül éd-[irler]	184/24	سیناییر لار	sına-[yırılar]	75/6
2	سخت اولورنو	sext ol-[urdu]	185/11	چتین اولورنو	çetin ol-[urdu]	75/17

Kumbuca Paşa hikâyesinin ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişleri arasında toplam 675 farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılıklar kategorik olarak; ses, biçim, söz dizimi ve söz varlığı farklılıkları şeklindedir. Ses, biçim ve söz dizimine ait farklılıklar sınırlı sayıdadır.

Özellikle ses bilgisine ait farklılıklar yazım sırasında ortaya çıkmakta, ilgili yazının okunuşu sırasında farklı harfler aynı ses ile boğumlanmaktadır. Ör:

YS باخاجایام (224/11) *baxacayam* "bakacağım"

ÖS باخاجام (119/6) *baxacayam* "bakacağım" gibi.

Çalışmada makale formatının sınırlarını aşmamak adına sadece söz varlığına ait farklılıklar ele alınmıştır¹⁰. Zaten Kumbuca hikâyesinde ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş farklılıklarının temelini de söz varlığı oluşturmaktadır.

Bu bağlamda eserde söz varlığına ilişkin toplam 436 farklılık tespit edilmiştir. ‘Ölçünlü’ Söyleyişte¹¹ 342 isim kök veya gövdesi, 94 fiil kök veya gövdesi kullanılırken, ‘Yerli’ Söyleyişte¹² 339 isim kök veya gövdesi, 97 fiil kök veya gövdesi kullanılmıştır.

ÖS’de 3 kelime isim unsuruyken bu kelimelere karşılık YS’de fiil unsuru kullanılmıştır. Ör.

YS گۆچو قون اندن *köçü qon éd-[en]* “konargöçer, göçebe” gibi.

ÖS گۆچری (41/7) *köçeri* “konargöçer, göçebe”,

Kumbuca Paşa¹³ hikâyesinin ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişi arasındaki söz varlığına ait farklılıklar *isim* ve *fiil* olmak üzere 2 alt başlık hâlinde ele alınmıştır.

3.1. İsim

KP’de ‘Yerli’ söyleyişte kullanılan 339 isim unsuruna karşılık ‘Ölçünlü’ söyleyişte 342 isim kullanılmıştır. ‘Ölçünlü’ söyleyişteki 3 isim unsurunun yerine ise ‘Yerli’ söyleyişte fiil unsuru kullanılmıştır.

KP’de *isim* başlığı ise kendi içinde 2 alt başlık hâlinde ele alınmıştır.

3.1.1. ‘Yerli’ Söyleyişte Arapça, Farsça; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Türkçe Olan İsimler

KP’de bu grupta ‘Yerli’ söyleyişteki kelimeler Arapça-Farsça iken ‘Ölçünlü’ söyleyişte bu kelimelere karşılık Türkçe kelimeler kullanılmıştır. Tespit edilen toplam 436 farklılığın en önemli kısmını bu bölüm oluşturmaktadır. Ör:

¹⁰ Kumbuca Paşa hikâyesine ait tarafımızca yürütülmekte olan kitap çalışmasında ses, biçim ve söz dizimi açısından inceleme yapılmaktadır.

¹¹ Bundan sonra ÖS olarak kısaltılacaktır.

¹² Bundan sonra YS olarak kısaltılacaktır.

¹³ Bundan sonra KP olarak kısaltılacaktır.

Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
کتاب	kitab	127/1; 127/1; 183/1; 183/10	پیتیک	pitik	10/1; 10/1; 73/1; 73/10
قلم	qelem	143/11	یازاج	yazac	28/1
پیلور	pilever	210/3; 210/4	ساتیجی	satıcı	102/3; 102/5
اوقیانوس	oqyanus	184/7	آنا دنگیز	ana deniz	74/10
چشمه	çeşme	220/24	بولاق	bulaq	115/11

3.1.2. ‘Yerli’ Söyleyişte Türkçe; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Türkçe Olan İsimler

KP’de ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş arasından tespit edilen bir diğer farklılık ise her iki kısmında farklı Türkçe kelimelerden oluşmasıdır. Bu kısma ait örnekler 2.1.1.deki kadar çok değildir.

Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
یémeli	yémeli	127/7	یémک	yémek	10/7
باشی	baş+[i]	176/20	بéیننی	béyin+[i]	66/4
دémکدن	démek+[den]	171/2	سؤیله مكدن	söylemek+[den]	60/7
گرچک دیر	gerçek+[dir]	144/18	دوغرو دور	doğru+[dur]	30/1
گورونتو	görüntü	131/18	بەنجیز	beniz	15/6

3.2. Fiil

KP’de ‘Yerli’ söyleyişte kullanılan 97 fiil unsuruna karşılık ‘Ölçünlü’ söyleyişte 94 fiil unsuru kullanılmıştır. ‘Yerli’ söyleyişteki 3 isim unsurunun yerine ise ‘Ölçünlü’ söyleyişte fiil unsuru kullanılmıştır.

KP’de *fiil* başlığı ise kendi içinde 3 alt başlık hâlinde ele alınmıştır.

3.2.1. ‘Yerli’ Söyleyişte Birleşik Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Birleşik Fiil Olan Fiiller

Bu bölümde ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişin her ikisinde de *isim + yardımcı fiil* şeklinde birleşik fiiller kullanılmıştır. ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş arasındaki fark ‘Yerli’ söyleyişte yardımcı fiillerin *isim* kısmı Arapça, Farsça kelimelerden oluşuyorken, ‘Ölçünlü’ söyleyişte yardımcı fiillerin *isim* kısımları Türkçe kelimelerden oluşmaktadır. ‘Yerli’ Söyleyiş [Arapça-Farsça] İsim + [Türkçe] Yardımcı Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyiş [Türkçe] İsim + [Türkçe] Yardımcı Fiil.

Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
جو غاب ونره	coğab vér-[e]	178/11	قارشلیق ونره	qarşılıq vér-[e]	68/3
امر اندیردی	emr éd-[irdi]	165/9	بویوروق ونریردی	buyuruq vér-[irdi]	53/14
ایشتاباها سالدی	iştibāha sal-[dı]	175/9	یانلیشا سالدی	yanlışa sal-[dı]	64/9
ناققاشلیق اندم	naqqaşlıq éd-[em]	146/8-9	بەنجیز چکم	beniz çek-[em]	32/6
سخت اولوردو	sext ol-[urdu]	185/11	چتین اولوردو	çetin ol-[urdu]	75/17

3.2.2. ‘Yerli’ Söyleyişte Birleşik Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil Olan Fiiller

Bu bölümde ‘Yerli’ söyleyişte 2.2.1.de olduğu gibi birleşik fiiller kullanılmakta ve birleşik fiilin *isim* kısmı Arapça, Farsça kelimelerden oluşmaktadır. ‘Ölçünlü’ söyleyişte ise Türkçe kelimeler kullanılmasına rağmen 2.2.1.den farklı olarak birleşik fiil yapısı değil basit ya da türemiş fiiller kullanılmıştır. ‘Yerli’ Söyleyiş [Arapça-Farsça] İsim + Yardımcı Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyiş [Türkçe] Fiil Kök/Gövdesi.

Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
فیکیر انڈیب	fıkr éd-[ıb]	151/3	دوشونوب	düşün-[üb]	36/3
گوناهلی گوردو	gunahlı gör-[dü]	187/3	قینادی	qına-[dı]	77/13
حکم ونره جگم	hökm vér-[eceyem]	167/8	یارقیلاجاغام	yarqla-[yacayam]	56/1
ایستیراحات اندیردیم	istirahat éd-[irdim]	180/20	دینجلیردیم	dincel-[irdim]	71/2
سخت اولور	sext ol-[ur]	146/6	چتین ل شیر	çetinelş-[ir]	32/4

3.2.3. ‘Yerli’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil Olan Fiiller

KP’de kullanılan fiillerin farklı kullanımına ait son bölüm ise ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyişin her iki tarafının da Türkçe olduğu fakat farklı kelimelerin kullanıldığı bölümdür. Bu bölüme ait örnek sayısı sınırlıdır.

Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
دئمہ میس ایدم	dé-[memişidim]	226/1	سؤیله مه میس ایدم	söyle-[memişidim]	121/2
گوگره بیلن	göer-[ebilen]	153/15; 154/14	بیته بیلن	bit-[ebilen]	39/10; 39/14
ایسته یرم	iste-[yerem]	203/11	سورم	sev-[erem]	94/14
آر ریندی	arrıt-[dı]	160/6; 180/16	سیلدی	sil-[dı]	47/6; 70/18
قالابیلن	qal-[abilen]	134/7	یاشدایابیلن	yaşa-[yabilen]	18/7

4. Kumbuca Paşa Hikâyesinin ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ Söyleyişine Ait Söz Varlığı Tablosu

	Yerli Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası	Ölçünlü Söyleyiş	Transkripsiyon	Sayfa/Satır Numarası
1	آغیر - یونگول اندیرلر	ağır-yüngül éd-[ırlar]	184/24	سینایرلار	sına-[yırlar]	75/6
2	آه چکدی	ah çek-[dı]	202/14	هینه چکدی	hine çek-[dı]	94/1
3	آرامیش ونرن	aramış vér-[en]	217/19	اوووندوران	owundur-[an]	111/5
4	آریدا بیلیمیریک	arrıd-[abilmirik]	161/1	سیله بیلمه بیریک	sil-[ebilmeyirik]	48/3
5	آر ریندی	arrıt-[dı]	160/6; 180/16	سیلدی	sil-[dı]	47/6; 70/18
6	آرخالیغی	arxalığ+[ı]	163/15	قاباسی	qaba+[sı]	51/15
7	آرخالیغینینگ	arxalığ+[ını]	165/6	قاباسینینگ	qaba+[sını]	53/11
8	آرزیم	arz+[ım]	181/21	دیلگیم	diley+[ım]	72/8
9	آخیر	āxır	162/2	سون	son	49/6
10	آزار ونریر	azar vér-[ır]	203/8	اینجیدیر	incid-[ır]	94/11
11	آزجا توردو غوندا	azca tur-[duğunda]	172/2	اگیلک آدیغیندا	eglek al-[dığında]	61/2
12	بانکا	bank+[da]	177/19	ساخلاقا	saxlaq+[da]	67/6
13	باش قالدیدی	baş qaldır-[dı]	200/6	باش قوزادی	baş qowza-[dı]	91/6
14	باش قوشموşam	baş qoş-[muşam]	177/3	دوشونموشم	düşün-[müšem]	66/10
15	باش سفیریمیز	baş sefir+[imiz]	168/17	باش ایلچی میز	baş êlçi+[miz]	57/11
16	باشیمدا	baş+[ımda]	212/2	بئگنیمده	béyn+[imde]	105/6
17	باشی	baş+[ı]	176/20	بئگینی	béyin+[i]	66/4
18	بلدچی	beledçi	209/7; 208/20	ایشارات چی	işaratçı	101/10; 101/3
19	بلدچی نینگ	beledçi+[nı]	208/8	ایشاراتچی نینگ	işaratçı+[nı]	100/8

20	بدیچی سی	beledçi+[si]	208/2	ایشار اچی سی	işaratçı+[sı]	100/2
21	برقیڭ	berq+[iñ]	188/8	ایلدیرینگ	ıldır+[iñ]	78/8
22	بیلیم	bil-[dim]	144/2	انگلاڊیم	anla-[dim]	29/2
23	بیلیمیرم	bil-[mirem]	184/11	سولوم چاتمابیر	sulu+[m] çat-[mayır]	74/14
24	بیلدیریرم سه	bildir-[iremse]	141/6	سایرادیرام سا	sayrad-[ıramsa]	26/1
25	بیردن	birden	164/10	خیرینجدان	xırncdan	53/1
26	بویوک وزیر	böyük vezir	167/5	باش باخان	başbaxan	55/18
27	بوغدا خوشالارینی	buğda xoşalları+[nı]	203/10	بوغدا باشاقلارینی	buğda başaqları+[nı]	94/13
28	بوررو	burru	132/8; 184/20	گیشت	gişt	16/7; 75/2
29	جالیب دگیل	cālb [degil]	181/5	اگیلجه لی دگیل	eylenceli [deyil]	71/12
30	جالیب دیر	cālb+[dır]	169/6; 184/4	ایلگینچ دیر	ilginç+[dir]	58/6; 74/7
31	جیبیندن	cēb+[inden]	137/18	الجیکیندن	elcik+[inden]	22/2
32	جلسه سینده	celese+[sinde]	140/10	کوپلاشماسیندا	koplaşma+[sında]	25/1
33	جزیره	cezire	177/7	ادا	ada	66/14
34	جزیره سی	cezire+[si]	189/6	اداسی	ada+[sı]	80/6
35	جیبیمندن	cib+[imden]	216/15	الجیکیمندن	elcik+[imden]	109/18
36	جیبینندن	cib+[inden]	133/5	الجیکینندن	elcik+[inden]	17/1
37	جیددی	ciddi	176/4; 222/21	سرت	sert	65/9; 117/13
38	جو غاب وئره	çoğab vér-[e]	178/11	قارشلیق لبق وئره	qarşılıq vér-[e]	68/3
39	جو غاب وئر مه سه	çoğab vér-[mese]	228/2	قارشلیق وئر مه سه	qarşılıq vér-[mese]	123/7
40	جو قرافی بیان	coğrafi bilen	188/3	یئر بیلیمچی سی	yér bilimçisi	78/3
41	جو قرافی کیتابلاری	coğrafi kitabları	186/10	یئر بیلیمی پیتیک لری	yér bilimi pitikleri	76/19
42	جو قرافی اوستادی	coğrafi ustadı	183/13; 184/1; 184/18; 185/5	یئر بیلیمچی سی	yér bilimçisi	74/3; 74/4; 75/1; 75/11
43	جو قرافی اوستادینینگ	coğrafi ustadı+[niñ]	184/18; 185/1	یئر بیلیمچی سینینگ	yér bilimçi+[siniñ]	74/21; 75/7
44	جو قرافی اوستادی یام	coğrafi ustadı+[yam]	183/12; 184/16	یئر بیلیمچی سی یام	yér bilimçisi+[yam]	74/2; 74/19
45	جو قرافی اوستادی یانگیز	coğrafi ustadı+[yeniz]	184/15	یئر بیلیمچی سی یانگیز	yér bilimçi+[siyeniz]	74/18
46	جو قرافی	coğrafi	129/12	یئر بیلیمی	yér bilimi	12/12
47	جو قرافی اینان	coğrafiyinen	133/6	یئر بیلیمی اینان	yér bilimi+[ynen]	17/1
48	جو قرافیا	coğrafya	129/10	یئر بیلیمی	yér bilimi	12/10
49	جو قرافیا اینان	coğrafyayınan	129/2	یئر بیلیمی اینان	yér bilimi+[ynen]	12/2
50	جوهر قلمی اینن	cowher qelmi+[ynen]	185/19	بویاق یازاجی اینان	boyaq yazacı+[ynan]	76/7
51	جونوب	cünub	188/16	گونى	güney	79/1
52	جور	ctir	155/8	تور	ttir	41/8
53	چاغدا	çağ+[da]	152/7	اندا	an+[da]	37/10
54	چاه	çah	214/6; 224/12	قویو	quyu	107/6; 119/7

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

55	چاهینگ	çah+[ıŋ]	211/19		قویونونگ	quyu+[niŋ]	105/2
56	چاه لاری	çah+[ları]	214/7		قویولاری	quyu+[ları]	107/7
57	چشمه	çêşme	220/24		بولاق	bulaq	115/11
58	چوبان اولدوزو	çoban ulduzu	140/2		دان اولدوزو	dan ulduzu	24/2
59	دائم الخمر	dâimılxemr	172/1; 188/4		ایچه گن	içegen	61/1; 78/4
60	دائم الخمر اینن	dâimılxemr+[inen]	182/2		ایچه گن اینن	içegen+[inen]	72/14
61	دانشیمان لار	danışman+[lar]	221/25		ایلم اگه لری	ilim eye+[leri]	116/15- 16
62	دنامه میش ایدیم	dé-[memişidim]	226/1		سویله مه میش ایدیم	söyle-[memişidim]	121/2
63	دلایلینی	delil+[ini]	153/12		دندینی	nedin+[ini]	39/7
64	دئمکن سونرا	démek+[den]	171/2		سویله مکن سونرا	söylemek+[den]	60/7
65	دقیق ایش دیر	deqiq iş+[dir]	146/2		دوزنسل ایش دیر	düzensel iş+[dir]	31/8
66	درده دگن ایش دیر	derde deyen iş+[dir]	180/2		یارارلی ایش دیر	yararlı iş+[dir]	70/4
67	دردینه دگمیر	derdine dey-[mir]	178/10		ایشینه یاراماییر	işine yara-[mayır]	68/2
68	دردلرینه دگمیرلر	derdlerine dey-[mirler]	153/12		ایشلرینه یاراماییرلار	işlerine yara-[mayırlar]	39/7
69	دریاها	derya+[ha]	166/13		دنگیزه	deniz+[e]	54/20
70	دریالارینان	derya+[larman]	184/1		دنگیزلرینن	deniz+[lerinen]	74/4
71	دریانینگ	derya+[niŋ]	131/8; 224/7		دنگیزینگ	deniz+[iŋ]	14/9; 119/2
72	دیلیمه	dil+[ime]	152/12		بنگینیمه	béyn+[ime]	37/15
73	دیققت لی	dıqqetli	227/11		سینگه	singe	123/4
74	دیررلیگیمه	dirrilig+[ime]	203/3		باشامیما	yaşam+[ıma]	94/6
75	دیررلیک اندن	dirrilik éd-[en]	146/9		باشایان	yaşa-[yan]	32/7
76	دیررلیک انتدیگیم	dirrilik ét-[digim]	138/11		باشادیغیم	yaşa-[dıgım]	22/18
77	دیواردان	divar+[dan]	219/5		چینه دن	çine+[den]	113/7
78	دیوارینگ	divar+[iŋ]	218/1; 219/11		چینه نینگ	çine+[niŋ]	112/1; 113/14
79	دولانماغا	dolanmağ+[a]	147/1		یولچولوغا	yolçuluğ+[a]	32/8
80	دومبالاغیدی	dombolağ+[ıdı]	153/5		کویه لگیدی	köbeley+[ıdı]	38/12
81	دولتیمدن	dowlat+[ımdan]	166/21		بگلیگیمدن	beylig+[ımden]	55/8
82	دوروندا	dowr+[unda]	214/8		هواریندا	huwar+[ında]	107/8
83	دوروس دور	durus+[dur]	176/4		دوز دور	düz+[dür]	65/9
84	دوک ونردی	dük vër-[dı]	203/19		دوروقساندی	duruqsan-[dı]	95/2
85	ابریشیم	ebrişim	177/17		ایپک	ipek	67/4
86	عجیب	ecib	191/6		تانسیق	tansıq	82/9
87	عدالت وزیری	edalet veziri	167/7		یارق قی لبق باخانی	yarqılıq baxanı	55/20
88	ادب اینن	edeb+[inen]	170/8		هومار	humar	59/8
89	ادب اینن	edebinen	193/7		اغیرباش	ağırbaş	84/7
90	عدد قوشورلار	eded qoş-[urlar]	140/6		سای قوشورلار	say qoş-[urlar]	24/6
91	اکسیدی	eks+[ıdı]	127/4		گورونتوبودو	görüntü+[yüdü]	10/4
92	ال آیاغی تیتیره بیردی	el yağı titre-[yirdi]	223/15		الیق قی بی دی	alıqı+[ydi]	118/14

93	اىل لريمىدن	él+[lerimden]	163/7	اولوسومدان	ulus+[umdan]	51/7
94	امر بويورور انگيز	emr buyur-[ureñiz]	165/13	بويوروق بويورورور انگيز	buyuruq buyur- [ureñiz]	53/18
95	امر انديردى	emr éd-[irdi]	165/9	بويوروق ونيردى	buyuruq vér-[irdi]	53/14
96	امر انديرم	emr éd-[irem]	164/3; 165/7	بويورورام	buyur-[uram]	52/7; 53/12
97	امر اندىمك ايچين	emr édmek	167/4	بويوروق ونرمىك	buyuruq vérmek	55/17
98	امر دير	emr+[dir]	164/6; 180/15	بويوروق دور	buyuruq+[dur]	52/9; 70/17
99	امريم	emr+[im]	165/21	بويوروغوم	buyuruğ+[um]	54/6
100	امريمى	emr+[imi]	165/1	بويوروقومو	buyuruğ+[umu]	53/6
101	امريميز	emr+[imiz]	166/16	بويوروق	buyuruq	55/13
102	امر لريمه	emr+[lerime]	166/16	بويوروق لاريمه	buyuruq+[larıma]	55/2
103	امر لريني	emr+[lerini]	164/12	بويوروقلاريني	buyuruq+[larını]	53/3
104	امر لر ينگيزه	emr+[leriñize]	168/12	بويوروقلار ينگيزه	buyuruq+[larıñize]	57/6
105	امر ينده	emrinde+[dirler]	163/11	بويوروغونونگ آلتيندا	buyuruğuniñ altında	51/11
106	امر لر	emrler	180/21; 180/22; 180/23	بويوروقلار	buyuruq+[lar]	71/3; 71/4; 71/5
107	ارزىشلى	erzişli	186/10	دگرلى	deyerli	76/19
108	ايپ چكم	eyp çek-[em]	226/10	قايىش چكم	qayış çek-[em]	121/12
109	تك فرقى	ferq+[ı]	161/5	تك آييريقيلىق	ayırıqsılıq	48/7
110	فرقلى	ferqlı	221/24	آييريقيسى	ayırıqsı	116/14
111	فرقلى ايدى	ferqli+[ydi]	215/15	آييريقيسى ايدى	ayırıqsı+[ydi]	108/15
112	فيكيور اندن	fıkr éd-[en]	144/5	دوشونن	düşün-[en]	29/5
113	فيكيور انديب	fıkr éd-[ib]	151/3	دوشونوب	düşün-[üb]	36/3
114	فيكيور اندمه ميش ايدى	fıkr éd-[memişidi]	177/10	دوشونمه ميش ايدى	düşün-[memişidi]	66/17
115	فيكيور انديكن	fıkr ét-[dikten]	137/17	دوشوندىكن	düşün-[dükten]	22/1
116	فيكيور انديم	fıkr ét-[dim]	128/9	دوشوندىم	düşün-[düm]	11/9
117	فيكيوره گنتدى	fıkre gét-[di]	137/23	دوشوندى	düşün-[dü]	22/7
118	فيكيور ينگه گلسه	fikiñje gel-[se]	177/8	دوشونىنگ	düşün-[señ]	66/15
119	فيشار	fışar	148/5	باسقى	basqı	33/13
120	گندن اىل	gédén él	186/9	گندركى	gédergi	76/18
121	گندن اىلدىن	gédén él+[den]	186/8; 186/13	گندركى	gédergi	76/17; 77/2

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

12 2	گندن ائلدن دیر	gédén él+[dendir]	186/16	گندرگی	gédergi	77/5
12 3	گندن ائلدن دیر	gédén él+[dendir]	187/1	گندرگی دیر	gédergi+[dir]	77/11
12 4	گند . گل اندمیشم	géd-gel éd-[mişem]	129/15	دیرری لیک اندیم	dirrilik éd-[ibem]	12/15
12 5	گرچک دیر	gerçek+[dir]	144/18	دوغرو دور	doğru+[dur]	30/1
12 6	گیلیلیک لرینه	gileylik+[lerine]	206/12	دیلنمه لرینه	dillenme+[lerine]	98/3
12 7	گؤگره بیلن	göer-[ebilen]	153/15; 154/14	بیته بیلن	bit-[ebilen]	39/10; 39/14
12 8	گورونتو	görüntü	131/18	بنگیز	beñiz	15/6
12 9	گونگونگ لونگ دار اولموشودو	göyni+[ɾ] dar ol-[muşudu]	150/12	داریمیش ایدينگ	darix-[mişidin]	35/12
13 0	گوزه گلن	göze gelen	170/19	ياقيشيقلى	yaqqışıqlı	60/1
13 1	گوناهلی گوردو	gunahlı gör-[dü]	187/3	قینادی	qına-[dı]	77/13
13 2	گولمه گه	gölme+[ye]	226/16	قیمیشاما	qımışmağ+[a]	122/3
13 3	هازارا	hazara	206/3	مینگ لرجه	miñlerce	97/15
13 4	حقیقت ی	heqiqet+[i]	206/19	گیزلی دوغولاری	gizli doğru+[ları]	98/10
13 5	حقیقتی	heqiqet+[i]	206/21	گیزلی دوغولاری	gizli doğru+[ları]	98/12
13 6	حقیقت لری	heqiqet+[leri]	206/18; 213/10	دوغولاری	doğru+[ları]	98/9; 106/13
13 7	حساب کیتاب ائتمکن	hesab kitab édme+[den]	153/1	سایقیشلایب ساینر ائتمقدان	sayqışlayıb sayratmaq+[dan]	38/8
13 8	هی	hey	149/11	هاممی چاغ	hammi çağ	35/1
13 9	هزینه سی دیر	hezine+[sidir]	204/11	قارشیلیغی دیر	qarşılığ+[ıdır]	96/6
14 0	هزیم ائلدن	hezim éd-[en]	128/16	سیندیرن	sindir-[en]	11/16
14 1	حکم ائلنده	hökm éd-[ende]	164/13	بویور ائدا	buyur-[anda]	53/4
14 2	حکم ونره جگم	hökm vér-[ceeyem]	167/8	یارقیلاجاغام	yarqıla-[yacayam]	56/1
14 3	حوکم ونرمک	hökm vérme	167/17	یارقیلاماق	yarqılamaq	56/10
14 4	ایل گونونه	il günü+[ne]	217/14	ایل دنومونه	il dönümü+[ne]	110/20
14 5	ایل لر	il+[ler]	180/17	چاغلار	çağ+[lar]	70/19
14 6	ایسته می ییب	iste-[miyib]	153/1	سومه ییب	sev-[meyib]	38/8
14 7	ایسته بن	iste-[yen]	227/2	سون	sev-[en]	122/9
14 8	ایسته یرم	iste-[yerem]	203/11	سورم	sev-[erem]	94/14
14 9	ایستیراحات ائدیردیم	istirahat éd-[irdim]	180/20	دینجلیردیم	dincel-[irdim]	71/2

150	ایشتاباهیم	iştibâh+[ım]	143/16	یانلیشلیغیم	yanlışığ+[ım]	28/6
151	ایشتاباها سالدی	iştibâha sal-[dı]	175/9	یانلیشا سالدی	yanlışa sal-[dı]	64/9
152	ایتتیفاق	ittifaq	220/11	اولای	olay	114/17
153	کایناتا	ķainat+[a]	165/19	اچینا	açın+[a]	54/4
154	کامیل دگیل	ķāmil [deyil]	202/15	بوتون دگیل	bütün [deyil]	94/2
155	کاشیف	ķāşif	183/4; 184/17; 185/1; 185/2; 185/7; 185/8; 185/15	بولجوجو	bulucu	73/4; 74/20; 75/7; 75/8; 75/13; 75/14; 76/3
156	کاشیفی	ķāşif+[ı]	184/23	بولجوجویو	bulucu+[yu]	75/5
157	کاشیف لر	ķāşif+[ler]	184/20	بولجولار	bulucu+[lar]	75/2
158	کاشیفم	ķāşif+[em]	184/16	بولجویام	bulucu+[yam]	74/19
159	کلمه لر	kelime+[ler]	204/4	سۆزجوک لر	sözcük+[ler]	95/10
160	کمره ساری	kemer+[e]	220/12	اوچوروما ساری	uçurum+[a]	114/18
161	کرره هینگ	kerreh+[iñ]	218/2	چینه نینگ	çine+[niñ]	112/2
162	کیشی	kişi	175/6	ایش آدمی	iş adamı	64/6
163	کیتاب	kitab	127/1; 127/1; 183/1; 183/10	پیتیک	pitik	10/1; 10/1; 73/1; 73/10
164	کیتابدا	kitab+[da]	148/1	پیتیکده	pitik+[de]	33/9
165	کیتابداکی	kitab+[daki]	127/5	پیتیکده کی	pitik+[deki]	10/5
166	کوپ اولموشودولار	ķop ol-[muşudular]	142/6	چوققوشموشودولار	çoqquş-[muşudular]	26/12
167	کور انده سی یم	ķor éd-[esiyem]	181/2	سۆندوره سی یم	söndür-[esiyem]	71/9
168	کور انیدیم	ķor éd-[irdim]	180/19	سۆندورودوم	söndür-[ürdüm]	71/1
169	گوچو قون اندن	köçü qon éd-[en]	160/1	گوچری	köçeri	47/1
170	کولگه سینده	kölge+[sinde]	151/1	سوره سینده	severe+[sine]	36/1
171	کومک دیر	kömek+[dır]	178/9	یارارلی دیر	yararlı+[dır]	68/1
172	کوررادا	ķurra+[da]	175/7	توپرادا	topraq+[da]	64/7
173	کوررانینگ	ķurra+[niñ]	143/2	گزیگنینگ	gezegen+[iñ]	27/11
174	لایلانمیش	laylanmış işarantı+[sımı]	212/19	گیزی	gizli	105/21

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

17 5	مال	mal	222/1	وارلیق	varlıq	116/16
17 6	مالیم چوخ اولسا	malı+[m] çox ol- [sa]	176/17	وارلی اولسام	varlı ol-[sam]	66/1
17 7	ماشینا	maşın+[a]	167/10	اوتو - اووارارایا	otu-owarra+[ya]	56/3
17 8	مدرک لر	medrek+[ler]	140/8; 185/12	بلگه لر	belge+[ler]	24/9; 75/18
17 9	معنی سی	mē'ni+[si]	179/8	انگلامی	aŋlam+[ı]	70/1
18 0	معنی سینی	mē'ni+[sini]	142/20; 143/4	انگلامینی	aŋlam+[ını]	27/7; 27/13
18 1	مثلن	meselen	136/5; 140/6	اولگو ایچین	olgu için	20/5; 24/6
18 2	مثلن	meselen	185/12; 204/8	توت	tut	75/18; 96/3
18 3	مسئولام	mesūl+[am]	216/14	سوروملویام	sorumlu+[yam]	109/17
18 4	مخلو غوموش	mexluğ+[umuş]	158/2	یاراتیق ایمیش	yaratıq+[ımış]	44/10
18 5	موربه نینگ	mirebbe+[niŋ]	189/5	دوردکمینگ	dörd kem+[iŋ]	80/5
18 6	مربع یه	mirebbe+[ye]	189/4	دوردکمه	dörd kem+[e]	80/4
18 7	میلک	milek	191/12	بیلرزیك	bilerzik	82/16
18 8	میررخینان	mirrix+[inan]	140/2	پاخیر اودوزوبونان	paxır ulduzu+[ynan]	24/2
18 9	معما	muamma	191/23; 227/1	تاپماجا	tapmaca	83/7; 122/8
19 0	معما	muamma+[dırlar]	222/1	بولماجا	bulmaca	116/16
19 1	معمالارینگ	muamma+[larıŋ]	192/2	تاپماجالارینگ	tapmaca+[larıŋ]	83/9
19 2	معمانینگ	muamma+[niŋ]	145/2	بولماجانینگ	bulmaca+[niŋ]	30/4
19 3	موغماسینا	muamma+[sına]	137/12	بولماجاسینا	bulmaca+[sına]	21/15
19 4	موحاکیمه انده بیلرنگ	muhākime éd- [ebilerenŋ]	168/2	یارقیلایا بیلرنگ	yarqıla-[yabilerenŋ]	56/17
19 5	موحاکیمه اندرنگ	muhākime éd- [erenŋ]	167/17	یارقیلایارنگ	yarqıla-[yaraŋ]	56/10
19 6	موحاکیمه اندمک	muhākime édmek	167/21; 168/5	یارقیلاماق	yarqılamaq	56/14; 56/20
19 7	موهوم	muhum	143/19; 153/12; 153/13; 153/14; 175/2; 175/21; 178/4; 184/19; 199/2; 209/5	اؤنملی	önemli	28/9; 39/7; 39/8; 39/9; 64/2; 65/4; 67/16; 75/1; 90/5; 101/8
19 8	موهوم دور	muhum+[dur]	177/15; 186/15	اؤنملی دیر	önemli+[dir]	67/2; 77/4

19						
9	موھومودو	muhum+[mudu]	144/9	اۆنملى ايدى	önemli+[ydi]	29/9
20	منجم لىر	muneccim+[ler]	140/5	گوگ بېلىمچى لىرى	göy bilimçi+[leri]	24/5
20	منجم لىرىنگ	muneccim+[leriŋ]	140/9	اولدوز چولارىنگ	ulduzçu+[lariŋ]	25/1
20	موتور	mutur	220/6	چالېشقاى	çalışqa+[yı]	114/12
20	موتورو	mutur+[u]	134/8	چالېشقاى	çalışqa+[yı]	18/8
20	موتورونگ	mutur+[uŋ]	151/11	چالېشقاىنىنگ	çalışqa+[niŋ]	36/10
20	موتورونگ	mutur+[uŋu]	220/2	چالېشقاىنى	çalışqa+[ŋı]	114/8
20	منظم	münezzem	146/4	سىنگە	singe	32/2
20	مصمم	müsemmem	223/12	قايمىم	qayım	118/12
20	موشترى اينان	müşteri+[yŋen]	140/2	تانقىر اينان	tanqır+[ınan]	24/2
20	ناققاشلىقنىمىنان	naqqaşlıq+[ımnınan]	129/18	ناغېشىمىنان	nağış+[ımnınan]	12/18
21	ناققاشلىق	naqqaşlıq	143/13	بېگىز چىكىم	beñiz çekmek	28/3
21	ناققاشلىق اندم	naqqaşlıq éd-[em]	146/8-9	بېگىز چىكىم	beñiz çek-[em]	32/6
21	ناققاشلىق اندمكىن	naqqaşlıq édmek+[ten]	132/2	بېگىز چىكىمكىن	beñiz çekmek+[den]	16/1
21	ناققاشلىق اندمگ	naqqaşlıq étmek	129/4	ناغېش چىكىم	nağış çekmek	12/4
21	ناققاشلىق دىر	naqqaşlıq+[dır]	131/18	گورونتودور	görüntü+[dür]	15/6
21	ناققاشلىق لارىمىنگ	naqqaşlıq+[larımıŋ]	129/5	ناغېش لارىمىنگ	nağış+[larımıŋ]	12/5
21	ناراحت اولمايىسى	nārahat ol-				
21	يانگ	[mayasiyeŋ]	142/19	اينچىمە يە سى يىنگ	inci-[meyesiyeŋ]	27/6
21	اونونگ نازىنى چىكىمگە	nażımı çekme+[ye]	198/11	اونو امله مگە	emleme+[ye]	89/12
21	ننچچە مىنگ دىنە	néççe miŋ dene	215/22	مىنگلەرچە	miŋlerce	109/2
21	نقىش	neqş	127/2	گورونتو	görüntü	10/3-4
22	نصېحت	nesihet	205/22	اوغۇد	öyüd	97/10
22	نصېحت اندمكىن	nesihet édmek+[den]	147/6	اوغۇت ونرمكىن	ögüt vérmeck+[den]	33/1
22	نظم	nezm	188/17	سىرا	sıra	79/2
22	نىگار ان اندىب	niğaran éd-[ib]	226/9	قايقىلاندىرىب	qayqılandır-[ıb]	121/11
22	نىگار ان قالما	niğaran qal-[ma]	154/14	قايقىلانما	qayqılan-[ma]	40/3
22	نىگار ان ايدى	niğaran+[ıdı]	223/4	قايقىلى ايدى	qayqılı+[ydı]	118/4
22	نىوزىلنداينىن	niv zilend+[inen]	188/11	يىنگى زىلنداينان	yéñi zılanda+[yınan]	78/11-12

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

22	7	نوبتی ایدی	nowbeti+[ydi]	188/15	دووویودو	dowu+[ydu]	78/15
22	8	اود شوولاسی	od şowlası	213/16	اود قیمییشیغی	od qımışığı	106/18
22	9	اوقیانوس	oqyanus	184/7	انا دنگیز	ana deñiz	74/10
23	0	اوقیانوسونگ	oqyanus+[iñ]	186/11	انا دینگیزینگ	ana deñiz+[iñ]	76/20
23	1	اوقیانوسلارینان	oqyanus+[larınan]	184/17	انا دنگیزلرینان	ana deñiz+[lerinen]	74/20
23	2	اوت	ot	145/8; 157/11	بیئگی	bitgi	30/10; 44/4
23	3	پنجره سیندن	pencere+[sinden]	222/12	باجاسیندان	baca+[sından]	117/5
23	4	پنشنه	penşenbe	205/5	سو گونو	su günü	96/12
23	5	پنشنه گون لری	penşenbe günleri	205/4	سو گون لری	su günleri	96/12
23	6	پیرریله یین	pırrıleyen	159/8	ایشلووونج	işlowunc	46/4
23	7	پیرریله یین زادی	pırrıleyen zad+[ı]	189/16	ایشلووونج یاراتیغی	işlowunc yaratığ+[ı]	80/16
23	8	پیچ	piç	152/7	بورقو	burqu	37/10
23	9	پیچه	piç+[e]	151/17	بورقویا	burqu+[ya]	36/15
24	0	پیچ اینن	piç+[inen]	154/11	بورقویونان	burqu+[yunan]	39/21
24	1	پیچینینگ	piç+[iniñ]	151/11	بورقوسونونگ	burqu+[suniñ]	36/10
24	2	پیلهر	pilever	210/3; 210/4	ساتیجی	satıcı	102/3; 102/5
24	3	پیلهر ورینگ	pilever+[iñ]	211/1	ساتیجی نینگ	satıcı+[niñ]	104/1
24	4	پوزقون اولدو	puzqun ol-[du]	166/4	اوموتسوز اولدو	umutsuz ol-[du]	54/11
24	5	قاچدیم	qaç-[dim]	219/13	كوزز گوتوردوم	kuzz götür-[düm]	113/16
24	6	قاچدیم	qaç-[dim]	223/12	پاپاز لادیم	palpazla-[dım]	118/12
24	7	قالابیلن	qal-[abilen]	134/7	یاشاابیلن	yaşa-[yabilen]	18/7
24	8	قارما - قاریشیق دیر	qarma-qarışıq+[dır]	136/6	دولاندیریق دیر	dolandırıc+[dır]	21/1
24	9	قایم اولدوغوم	qaym ol-[acayam]	203/6	گیزلندیگیم	gizlen-[diyim]	94/9
25	0	قایم اولوب	qaym ol-[ub]	145/5	گیزلنوب	gizlenib yat-[ırlar]	30/7
25	1	قاضی مینگ	qazı+[miñ]	134/12	یار قیتمینگ	yarqıt+[imiñ]	19/3
25	2	قدم	qedem	181/16	آدیم	addım	72/3
25	3	قلم	qelem	143/11	یازاج	yazac	28/1
25	4	قلم اینان	qelem+[inen]	133/5	یازاج اینان	yazac+[inan]	16/16

25 5	قلمينينگ	qelem+[iniŋ]	185/17	يازاجينينگ	yazac+[iniŋ]	76/5
25 6	غاملى	qemli	149/1	اوموتسوز	umutsuz	34/1
25 7	قيم - قيم اندن	qim - qim éd-[en]	189/16	ترپش	terpeş-[en]	80/16
25 8	قيممىلايا بيلمىرلر	qimmila- [yabilmirler]	127/7	ترپشه بيلمه بىرلر	terpeş-[ebilmeyirler]	10/7
25 9	قوجا	qoca	187/6	يىز بيلمچى سى	yér bilimçisi	77/16
26 0	قوجانينگ	qoca+[niŋ]	185/14	يىز بيلمچى سىنينگ	yér bilimçi+[siniŋ]	76/2
26 1	قول ونرميشنگ	qol vér-[mişen]	216/11	سوز ونرميشنگ	söz vér-[mişen]	109/14
26 2	قوروقچوسو	qoruqçu+[su]	180/14; 181/4	گوزلنچى سى	gözlençi+[si]	70/16; 71/11
26 3	قوروقچوسونو	qoruxçu+[sunu]	180/3	گوزلنچى سىنى	gözlençi+[sini]	70/5
26 4	قورخمالى	qorxmalı	144/3; 145/10; 147/11; 187/2	قورخونج	qorxunc	29/3; 31/1; 33/6; 77/12
26 5	قوسسايى	qussa+[yı]	182/8	دويقويو	duyqu+[yu]	72/20
26 6	قوسسالانمىش ايدى	qussalan-[mışıdı]	182/7	قايقىلانمىش ايدى	qayqılan-[mışıdı]	72/19
26 7	قوسسالاندىر مېش ايدى	qussalandır- [mışıdı]	129/6	اومودسوز انمىش ايدى	umudsuz éd-[mışıdı]	12/6
26 8	قوتب لاردا	qutub+[larda]	188/18	اوج لاردا	uc+[larda]	79/3
26 9	ربطى	rebt+[i]	211/7	ايليشىگى	ilişig+[i]	104/7
27 0	رنگينده	reng+[inde]	143/17	بوياغيندا	boyağ+[ında]	28/7
27 1	رنگ اينن	reng+[inen]	143/11	بوياغينان	boyağ+[ınan]	28/1
27 2	رنگ لرىنى	reng+[lerini]	156/2	بوياق لارىنى	boyaq+[larını]	42/5
27 3	رنگلرىنن	reñ+[lerinen]	128/10	بوياقلارىنن	boyaq+[larınan]	11/10
27 4	رسم	resm	205/1	دب	deb	96/9
27 5	رسم لرى	resm+[leri]	204/12; 205/3	دب لرى	deb+[leri]	96/8; 96/11
27 6	ریشه دن	rişe+[den]	190/4	گېشت	gişt	81/6
27 7	روو	row	155/2	دوزوم	düzüm	41/2
27 8	سارى	sārı	219/20	التين	altın	114/3
27 9	سحر	seher	131/10	سرىنگ	seriŋ	14/11
28 0	سحرينده	seher+[inde]	149/4; 155/3; 160/3	سرىنگينده	seriŋ+[inde]	34/4; 41/4; 47/3
28	سَم	sem	219/7	اغى دىر	ağı+[dır]	113/9

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

1							
28	2	سملرینی	sem+[lerini]	223/10	اغی لارینی	āğī+[larını]	118/10
28	3	سئممینگ	semm+[iŋ]	219/7	اغینگ	ağī+[ŋ]	113/9
28	4	□ نئداینگینگ	sendeli+[ŋiŋ]	150/5	اوتورقانهگینگ	oturqa+[ŋiŋ]	35/6
28	5	□ نئدلیسینی	sendeli+[sini]	166/3; 181/10	اوتورقاسینی	oturqa+[sını]	54/10; 71/18
28	6	سریع السیر	seriülsir	208/7	خیزلی	xızlı	100/7
28	7	سر گوردا	serqurd+[a]	165/1	باشقوردا	başqurd+[a]	53/6
28	8	سرگوردان	serqurd+[dan]	166/8	باشقورتان	başqurt+[dan]	54/15
28	9	سخت	sext	157/5; 220/10	چتین	çetin	43/4; 114/16
29	0	سخت ایش دیر	sext iş+[dir]	140/5	چتین ایش دیر	çetin iş+[dir]	24/5
29	1	سخت اولور	sext ol-[ur]	146/6	چتین لئشیر	çetinelş-[ir]	32/4
29	2	سخت اولوردو	sext ol-[urdu]	185/11	چتین اولوردو	çetin ol-[urdu]	75/17
29	3	سیاره لر	seyyare+[ler]	145/2	گوزگن لر	gezegen+[ler]	30/4
29	4	سیفت اولموش	sit ol-[muş]	151/11	دونق اندمیش	donq éd-[miş]	36/10
29	5	سیاستدن	siyaset+[den]	130/1	یونلتی دن	yönelti+[den]	13/3
29	6	سو چئشمه سی	su çéşmesi	224/15	سو قایناغی	su qaynağı	119/10
29	7	سوال	sual	151/16; 212/8; 219/21; 228/1	سورقو	sorqu	36/14; 105/11; 114/4; 123/6
29	8	سوال سوروشام	sual soruş-[am]	165/10	سورقو سوروشام	sorqu soruş-[am]	53/15
29	9	سوال دیر	sual+[dır]	145//1; 227/2	سورقودور	sorqu+[dur]	30/3; 122/9
30	0	سوالیمی	suāl+[ımı]	220/6	سورقومو	sorqu+[mu]	114/12
30	1	سوالینگ	suāl+[iŋ]	227/6	سورقونونگ	sorqu+[niŋ]	122/13
30	2	سوال لاردان	sual+[lardan]	142/3	سورقولاردان	sorqu+[lardan]	26/9
30	3	سواللارینا	sual+[larına]	175/4	سورقولارینا	sorqu+[larına]	64/4
30	4	سوال لارینگ	sual+[larinŋ]	166/19	سورقولارینگ	sorqu+[larinŋ]	55/6
30	5	سودو یوخوموش	südü yox+[umuş]	205/19	یاراری یوخوموش	yararı yox+[umuş]	97/7
30	6	سوموک آغیریقی	sümük ağırıǵı	175/10	اویناقلیق	oynaqlıq	64/10
30	7	سورعتی	sür'et+[i]	180/23	خیزی	xız+[ı]	71/5
30		سورعتینگ	sür'et+[ini]	181/17	خیزینگ	xız+[iŋi]	72/4

8						
30	شاد اولانگ	şad ol-[eŋ]	162/3	شینگی ولانگ	şinli ol-[aŋ]	49/7
31	شاراب	şarab	172/3	چاخیر	çaxır	61/3
31	شاراب	şarab	172/8	ایچی	içgi	62/2
31	شاراب ایچن	şarab iç-[en]	185/2	چاخیر ایچن	çaxır iç-[en]	75/8
31	شاراب ایچیرم	şarab iç-[irem]	172/7	چاخیر ایچیرم	çaxır iç-[irem]	62/1
31	شاراب ایچن کیشی	şarab içen kişi	176/20	ایچه گن کیشی	içegen kişi	66/4
31	شاراب ایچمکن	şarab içmek+[den]	173/7	چاخیر ایچمکن	çaxır içmek+[den]	62/10
31	شک اندیرم	şek éd-[irem]	226/17	گو مانا دوشورم	ğumana düş-[ürem]	122/4
31	شیکار اندیرم	şikar éd-[irem]	203/1	اوولایرام	owla-[yıram]	94/4
31	شیکارچی لار	şikarçı+[lar]	202/10	اووچولار	owçu+[lar]	93/10
31	شیکارچی لارینگ	şikarçı+[lariŋ]	205/6	اووچولارینگ	owçu+[lariŋ]	96/14
32	شومول	şumal	188/16	قوزای	quzay	79/1
32	تاجیر	tâcır	179/7; 182/2; 188/3	ایش آدمی	iş adamı	69/7; 72/14; 78/3-4
32	تاجیریم	tâcır+[ım]	222/1	ایش ادامیم	iş adam+[ım]	116/16
32	تاجیرینگ کی ایدی	tâcır+[ıŋkiydi]	174/1	ایش ادامینینگ کی ایدی	iş adamı+[ıŋkiydi]	63/1
32	تاغاتلی	tağatlı	204/2	دوزوملو	dözümlü	95/8
32	تعجوب انتدینگ	teecüb ét-[diŋ]	149/10	چاشقین قالدینگ	çaşqın qal-[diŋ]	34/11
32	تعجوب انتمه دیم	teecüb ét-[medim]	140/1	چاشقامادیم	çaşqa-[madım]	24/1
32	تکین دیر	tekin+[dir]	191/4	کیمین دیر	kimin+[dir]	82/7
32	تلسیرلر	teles-[irler]	203/20	تلنتیفده دیرلر	telentifde+[dirler]	95/3
32	تئلسکوپونان	téléskoop+[unan]	140/4	باخاجی اینان	uzay baxacı+[ynan]	24/5
33	تشیخیص ونردیگی	teşxis vér-[digi]	146/5	آرالادیگی	arala-[digi]	32/3
33	تخیتینه	text+[ine]	163/5	اوتورقاسینا	oturqa+[sına]	51/5
33	توهین دیر	towhin+[dir]	163/18	ساقی سیزلیق دیر	sayqıszlıq+[tır]	52/2
33	توککالارینی	tuqқа+[larını]	211/2	دامچالارینی	damça+[larını]	104/2
33	تولونوب	tutul-[ub]	200/11	داریحیب	darıx-[ıb]	92/1
33	اووورالاری	uwarra+[lari]	154/10	یاراق لاری	yaraq+[lari]	39/20

KAŞKAY TÜRKÇESİ TERCÜME ESER: KUMBUCA PAŞA HİKÂYESİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE

33 6	اورگیم سیخیلیز	üreyi+[m] sıxıl-[ır]	203/3	دارخیرام	darıx-[ıram]	94/6
33 7	وس	ves	201/16	پون	pun	92/16
33 8	نه وزیرى	vezir+[i]	167/6	نه باخانی	baxan+[ı]	55/19
33 9	ویل رویالاردا	vil ruya+[larda]	175/21	بوş دوشلرده	boş düş+[lerde]	65/3
34 0	خلبان اولدوم	xalaban ol-[dum]	129/9	اوجاغان اولدوم	uçğan ol-[dum]	12/9
34 1	خانى	xān+[ı]	141/2	باشچی سى	Türk başçısı	25/4
34 2	خاص	xas	206/4	اوزل	özel	97/16
34 3	خبرینی ونرینگیز	xeber+[ini] vér- [iniz]	228/4	موشتولوقلابینگیز	muştuluqla-[yınız]	123/9
34 4	خنجالات ونرمک	xicalat vérmek	158/11	اوتانديرماق ایچین	utandırmaq	45/5
34 5	خنجیل اولدو	xicil ol-[du]	157/2	اوتاندى	utan-[dı]	43/1
34 6	خونوگ	xonuğ	162/11	سرین	serin	49/15
34 7	خوشال اولموشدور	xoşal ol-[muşdur]	130/3	سونیمیشدیر	sevin-[mişdir]	13/5
34 8	خوشال اولموشدولار	xoşal ol- [muşudular]	226/3	سونیمیش ایدیلر	sevin-[mişdiler]	121/3
34 9	خوشالام	xoşal+[am]	220/2	شینگلی یم	şinli+[yem]	114/8
35 0	یاددان چیخاردیر لار	yaddan çıxard- [ırlar]	207/4	اونوتور لار	unut-[urlar]	98/20
35 1	یاددان چیخارتما	yaddan çıxart-[ma]	207/4	اونوتما	unut-[ma]	98/20
35 2	یاددان چیخارتماق	yaddan çıxartmaq	172/9; 173/2	اونوتماق	unutmaq	62/3; 62/5
35 3	یامان	yaman	158/1	قورخونج	qorxunc	44/9
35 4	یامان دوش گوزوروم	yaman düş gör- [ürem]	221/6	قارا باسیب	qara bas-[ıb]	115/18
35 5	یامان گونده دیر	yaman günde+[dir]	134/1	از ایملی دیر	azayımli+[dır]	18/1
35 6	یاخچی	yaxçı	142/13	گوزل	gözel	26/19
35 7	یاخچی	yaxçı	205/5	ینی	yéy	96/13
35 8	یاخچی امر	yaxçı emr	168/13	ینی بویوروق	yéy buyuruq	57/7
35 9	یاخچی ایدی	yaxçı+[ydı]	215/17	یارارلی ایدی	yararlı+[ydı]	108/17
36 0	یازیب ساخلاییریگ	yazıb saxla-[yırıq]	186/12	بلله ییریگ	belle-[yirik]	77/1
36 1	یئله ونریب	yéle vér-[ıb]	152/21	یئلده آفسیب	yélde efs-[ıb]	38/5
36 2	یئملی	yémeli	127/7	یئمک	yémek	10/7
36 3	یئندی گونده	yétdi gün+[de]	210/8	یئندیجه ده	yétdice+[de]	102/9

36 4	ینی دیر	yéy+[dir]	170/10	اگیلنجه لی دیر	eylenceli+[dir]	59/10
36 5	بیغیشیب	yıǵış-[ib]	170/1	چوققوشوب	coqquş-[ub]	59/2
36 6	یولونگ	yol+[uŋ]	162/8	یولاغینگ	yolağ+[ıŋ]	49/12
36 7	بولداش گزیرم	yoldaş gez-[irem]	201/15	بولداش آختاریرام	yoldaş axtar-[ıram]	92/15
36 8	یول - یولاغی اینان	yol-yolağ+[ıynan]	166/12	یولیونان	yol+[uynan]	54/19
36 9	زادی	zad+[ı]	131/3	یاراغی	yarağ+[ı]	14/3
37 0	زحمت لر	zehmet+[ler]	207/1	چتینلیک لر	çetinlik+[ler]	98/17
37 1	زحمت لر دیر	zehmet+[lerdir]	206/25	چتینلیک لر دیر	çetinlik+[lerdir]	98/16
37 2	زحمتیم اینن	zehmetim+[inen]	215/16- 17	الیمینگ امگیندن	elimin emeyi+[nden]	108/16- 17

5. Değerlendirme ve Sonuç

5.1. Kaşkay Türkçesi üzerine yapılan alan araştırmalarına ve ses kayıtlarına dayalı çalışmalar son derece önemlidir; fakat Kaşkay Türkçesi ile yazılmış ciddi bir literatürün oluşmuş olması sebebiyle yazılı veriler üzerine de çalışmaların yapılması gerekmektedir.

5.2. İsa Rahmani Doğanlı'nın Kaşkay Türkçesine tercüme ettiği Kumbuca Paşa hikâyesi hacimli ilk tercüme eser olması bakımından ayrı bir öneme ve değere sahiptir.

5.3. Mütercim eseri tercüme ederken 'Yerli' ve 'Ölçünlü' söyleyiş şeklinde iki ayrı biçimde kaleme almıştır. 'Yerli' ve 'Ölçünlü' söyleyiş Arap alfabesiyle kaleme alınırken ayrıca 'Ölçünlü' söyleyişinin Latin alfabeli biçimi de yazılmıştır. Ayrıca eserde 315 kelimededen oluşan bir "Sözlük" bölümü de bulunmaktadır. Böylelikle aslında eser:

- I. 'Ölçünlü' Söyleyiş [Arap Harfli]
- II. 'Yerli' Söyleyiş [Arap Harfli]
- III. Sözlük [Latin Harfli]
- IV. 'Ölçünlü' Söyleyiş [Latin Harfli]

olmak üzere toplam 4 bölümden oluşmaktadır.

5.4. Mütercim eseri tercüme ederken Kaşkay Türkçesi söz varlığı kullanımında iki kaynaktan beslendiğini belirtmiştir:

- I. Kaşkay Türkçesi sözlü dil verisi,
- II. Esedullah Merdani Rahimi'nin Kaşkay Türkçesi Sözlüğü.

5.5. Eserde söz varlığı açısından 'Yerli' ve 'Ölçünlü' söyleyiş farklılıkları üzerine yapılan taramada toplam 436 farklılık tespit edilmiştir. 'Ölçünlü' Söyleyişte 342 isim kök veya gövdesi, 94 fiil kök veya gövdesi kullanılırken, 'Yerli' Söyleyişte 339 isim kök veya gövdesi, 97 fiil kök veya gövdesi kullanılmıştır.

5.6. 'Yerli' ve 'Ölçünlü' söyleyiş arasındaki söz varlığına ait temel farklılık 'Yerli' söyleyişte kullanılan Arapça, Farsça kelimelerin 'Ölçünlü' söyleyişte Türkçe kelimelerle karşılanma eğilimidir. Bu bağlamda söz varlığına ait farklılıklar:

I. ‘Yerli’ Söyleyişte Arapça, Farsça; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Türkçe Olan İsimler,

II. ‘Yerli’ Söyleyişte Türkçe; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Türkçe Olan İsimler,

III. ‘Yerli’ Söyleyişte [İsim Kısmı Arapça, Farsça; Yardımcı Fiil Kısmı Türkçe Olan] Birleşik Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte [İsim Kısmı da Yardımcı Fiil Kısmı da Türkçe Olan] Birleşik Fiil Olan Fiiller,

IV. ‘Yerli’ Söyleyişte [İsim Kısmı Arapça, Farsça; Yardımcı Fiil Kısmı Türkçe Olan] Birleşik Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil Olan Fiiller,

V. ‘Yerli’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil; ‘Ölçünlü’ Söyleyişte Basit/Türemiş Fiil Olan Fiiller

şeklinde gruplandırılabilir. Çalışmada en çok I ve III. maddeye ait örnekler tespit edilmiştir.

5.7. Mütercim, tercümenin ‘Yerli’ söyleyiş bölümünde her Kaşkay Türk’ünün anlayabileceği söz varlığını tercih ettiğini belirtmiş ve söz varlığını buna göre oluşturmuştur.

‘Ölçünlü’ söyleyişte ise Kaşkay Türkçesi için bir ölçünlü yazı dili oluşturma amacı güdülmüştür. Kaşkay Türkçesi ile eser vereceklerin ‘Ölçünlü’ söyleyişteki ses, biçim, söz dizimi ve söz varlığı kullanımını devam ettirerek ölçünlü Kaşkay yazı dilinin oluşturulması/ ön ayak olunması hedeflenmiştir. Bu anlamda Kaşkay Türkçesi azımsanamayacak bir yazılı külliyata sahip olsa da bilindiği üzere bir dilin ölçünlü hâle gelebilmesi/sayılabilmesi için yukarıda belirtilen dil bilimsel düzeylerin yanı sıra daha pek çok şartın da sağlanması gerekmektedir.

5.8. Sonuç olarak İsa Rahmani Doğanlı’nın Kumbuca Paşa adlı tercüme eseri hacimli ilk Kaşkay Türkçesi tercüme eser olması bakımından son derece önemlidir.

5.9. Eserin tercüme edilirken ‘Yerli’ ve ‘Ölçünlü’ söyleyiş şeklinde iki ayrı biçimde kaleme alınması mütercimin Kumbuca Paşa hikâyesinin sadece okunmasını, anlaşılmasını istediğini değil aynı zamanda Kaşkay Türkçesine ait ölçünlü bir yazı dilinin temellerinin atılmasını da hedeflediğini göstermesi bakımından da önemlidir.

Kısaltmalar

ÖS	: ‘Ölçünlü’ Söyleyiş
YS	: ‘Yerli’ Söyleyiş
KP	: Kumbuca Paşa
bk.	: bakınız

Açıklamalar

(x/y)	: x, sayfa numarasını; y, satır numarasını gösterir.
<i>italik yazım</i>	: fonolojik transkripsiyonlu yazımını gösterir.
“x”	: x, Türkiye Türkçesi anlamını gösterir.

Kaynakça

- Albayrak, R. (2013). *Türklerin İramı -Yakın Gelecek-*. Ankara: Berikan Yayınevi.
Ataizi, D., E. (2017). *Kaşkay Türklerinin Dili*. Ankara: TDK Yayınları.
Başar, U. (2020). Kaşkaylar Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Türkiyat Mecmuası*, s. 51-79.
Boeschoten, H. (1998). The speakers of Turkic languages. *The Turkic Languages*, s. 1-16.
Çelik, M., (2014). *Kaşkay Türkçesi Metinleri*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.

- Çelik, M., Durukoğlu, G. (2016). *Ma'zun Şiirler*. Ankara: TDK Yayınları.
- Doğan, T. (2020). *Yetim Yal (Giriş-İnceleme-Metin-Aktarma-Dizin)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Doğanlı, İ., R. (2018). *Kumbuca Paşa*. Şiraz: Ocak Yayınları.
- Dolatkhani, S. (2010). The Kashkay People, Past and Present. *Bilgi* (53), 103-114.
- Doulatbadi, Ferzaneh (2017). *Kaşkay Türklerinin Edebiyatı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gökdağ, B., A. T. Doğan, (2016). *İran'da Türkler ve Türkçe*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Heyet, C., (2008). *Türk Dilinin ve Lehçelerinin Tarihi Seyri*. Çev.: M. Öztürk, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. "TDK Sözlük". <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.12.2020).
- Yaghoobi, V. (2011). *Bir Kaşkay Türk Şiiri Antolojisi: Kaşkâ'î Şi'ri yâ Âsâr-i Şu'arâ-yi Kaşkâ'î*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Zehtabi, M. T. (2002). *İran Türklerinin Eski Tarihi*. Tebriz: Ahter Yayınevi.